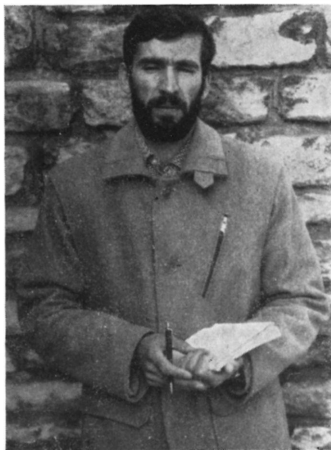

HÍREK, ISMERTETÉSEK

Fuchs György
1954—1988

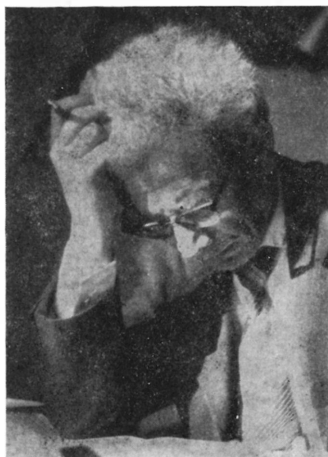
Tragikus hirtelenséggel távozott közülünk 1988. október 13-án.

1954. szeptember 26-án született Kolozsvárott. Édesapja a kolozsvári Babeş-Bólyai egyetem geológiai karának nyugalmazott lektora, bátyja Gábor is geológus. 1979-ben államvizgázott a kolozsvári egyetemen, jeles minősítésű szakdolgozata a borsabányai „Colbu” polimetallikus telep ásvány-kőzettani és teleptani kiértékelésével foglalkozott. 1983-ig a temesvári, majd a pécskai Kőolajkitermelő Vállalatnál dolgozott, ezután áttelepüléséig a Maros megyei Talajjavító Vállalatnál mérnök- és hidrogeológusi feladatokat látott el.

1986. júniusában házassága révén Magyarországra települt, és röviddel ezután a Magyar Állami Földtani Intézet szénhidrogénföldtani osztályán állt munkába. Egyenes, becsületes jellemét, pontos, megbízható munkáját közeli kollégái hamar megismerték. Szakmai tevékenységét több kéziratot munka őrzi, melyek publikálására már nem került sor. Kedves, közvetlen stílusa, természet- és sportszeretete jól érvényesült az intézeti sportkör vezetésében. Szabadidejét rendszerint a budai hegyekben töltötte, de szíve mindjobban vissza, a havasok felé húzta. Érzékenyen, talán túl érzékenyen fogadta a magyar közélet számára érthetetlen visszasságait és az otthonról jövő egyre rosszabb híreket. 1988 nyarán megbetegedett, és egyre nehezebben, egyre fásultabban viselte el az egyébként gyógyítható betegséggel járó szenvedéseket.

Igazi hazájának felszabadulását már nem érthette meg. Családja, barátai, munkatársai a farkasréti temetőbe kísérték utolsó útjára.

Dr. HÁMOR Tamás

Buda Tibor emlékezete
(1935–1989)

Rokonai, barátai és ismerősei népes tábora búcsúztatta BUDA Tibor nyugalmazott geológust 1989. január hó 19-én a székesfehérvári Béla úti új temető halottasházánál.

1935. június 14-én született a Veszprém megyei Küngösön. Iskoláit Veszprém-ben végezte. A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK geológus szakára 1954-ben nyert felvételt, s ott tanulmányait 1959-ben fejezte be.

Első munkahelye a Dunántúli Földtani Kutató- és Fúró Vállalat volt, kutatógeológusi munkásságát annak várpalotai központjában kezdte.

BUDA Tibor jól képzett, gyors gyakorlati felfogású és alkalmazkodó képességű, életvidám környezetét emberileg is magával ragadó kollégának bizonyult. Ennek is betudhatóan szakmailag és emberileg hamarosan kiemelkedett és 1961-ben már csoportvezető, 1964-ben pedig már szakosztályvezető posztot töltött be vállalatánál. Az 1967–69-es években a szakmailag „beérett” BUDA Tibor részt vett a Központi Földtani Hivatal által verbuvált (a NIKEX Külkereskedelmi Vállalatnál szervezett és finanszírozott) Mongol népköztársaságbeli térképező expedícióban, ugyancsak kutató-térképező geológusként. DK Mongólia jelentős területei felvételét és régebbi felvételi területek reambulációs munkáit végezte — kitűnően.

Az expedíciós munka befejezésével újra régi — az időközben országos vállalattá fejlesztett — munkahelyére, az OFKFKV Dunántúli Üzemvezetőségére tért vissza és osztályvezetőként folytatta kutatásirányítási munkáját.

BUDA Tibor nagy közéleti mozgásteret folytán aktív részt vállalt a KISZ-, párt- és szak-szervezeti életben. Ezenkívül részese volt az 50-es, 60-as évek kulturális életének is, mivel az európai kontinenset kelet és nyugat felé sikerrel megjárta Várpalotai Bányász Népi Együttes tánckarának szólótáncosa volt, hosszú éveken át.

E sikeres művészeti tevékenység során, még budapesti diákévei alatt ismerkedett meg későbbi feleségével STEKLY Ilonával, akivel 1959-ben kötött házasságot. 1961-ben született Ágnes nevű leányuk örökölte az apai — anyai művészi ambíciót és ez idő szerint a Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett Duna Művészegyüttes tagja.

BUDA Tibor 1973-tól a Tatabányai Szénbányák Bányaföldtani Osztályán vállalt munkát, ahol szakmásteretete, nagy tapasztalata és kiváló emberi tulajdonságai révén hamarosan beilleszkedett az ugyancsak geológiai, mégis más jellegű, nehezebb bányaföldtani munká-

ba. Csak megromlott és folyamatosan romló egészségi állapota kényszerítette 1983-ban, hogy onnan nyugállományba vonuljon. Ottani munkálkodására is szívesen emlékezik vissza valamennyi egykori munkatársa.

A tatabányai évek után a nyugállomány éveit sem teltek azonban BUDA Tibor számára tétlenül. Munkaszerepete és családja iránti kötelezettségei újra a munkatettek mezejére vezérelték: régi kutatóvállalatánál vállalt nyugdíjas munkaidői tevékenységet. Emellett megszerezte a Központi Földtani Hivatal magánszakértői minősítését és nagy szaktudását, tapasztalatát az építőanyagipari ásványi nyersanyagok kutatása, külszíni bányalétesítések szolgálatába állította. A vállalati tevékenységet betegsége súlyosabbá válásáig, a magánszakértői tevékenységet csaknem haláláig folytatta. Egy szakmailag, emberileg nagyra hivatott, családját gondosan szerető, barátaihoz hűséges, munkatársaihoz mélységesen kollegiális, segítőkész emberről szövezt tehát a szerény megemlékezés, akinek munkásságát, munkasikereit az 1966-ban elnyert „A Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója” cím, továbbá a mongóliai tevékenységéért kapott kitüntető oklevele is jelzik. Olyan ember és szakember volt, akiből sohasem volt elég a hazában, s viszonylag korai halála komoly vesztesége a geológus társadalomnak. Olyan volt, akit

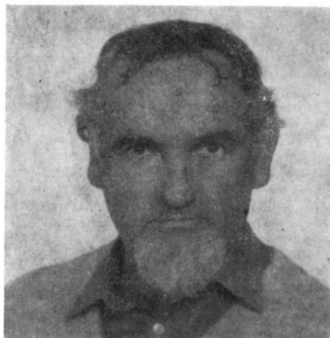
a hallgatag — szép bakonyi tájak
tán még mindig várnak,
hogy fürkésze kővévált mélyét
völgynek és hegyhátának. . . .
de ki soha el nem jöhet már
pengetni kalapáccsal
a megismerő emberi vágynak. . . .

Emlékét szeretettel és kegyelettel őrizzük!

SZILÁGYI Albert—SAS Endre

Buda Tibor hátrahagyott kéziratos munkái

1. Az űrömi bryozóás és budai márga felderítő összefoglaló földtani jelentés bírálata. OFKFKV MÁFI Ad. F. (128.) dátum nélkül.
2. Az Uzsabánya-Lázhegyek bazaltterületének részletes kutatási terve. MÁFI Ad. F. (121.2). 1970.
3. Bakonykoppány környéki dachsteini mészkő (díszítőkő) és karni márga felderítő kutatási terve. MÁFI Ad. F. (122.2). 1970.
4. A Szob Zuvári-hegy környéki andezitterület előzetes-részletes kutatási terve MÁFI Ad. F. (121). 1971.
5. A keszegi dachsteini mészkő (mint mészegetési, házigyári, vakoló- és betonadalék nyersanyag) részletes kutatási terve. MÁFI Ad. 1971.
6. A Sütő és Neszmély közti Korpáshegy É-i részének felderítő fázisú homokkutatási terve MÁFI Ad. F. (124.). 1973.
7. Földtani kutatási jelentés és készletszámítás a pusztavámi „Kövesdomb” kavicselőfordulásáról (részletes fázis). MÁFI Ad. F. (126.2.). 1977.
8. Földtani kutatási jelentés és készletszámítás a Mór tódfülői homokelőfordulásról. MÁFI Ad. F. (123.). 1978.
9. Összefoglaló földtani jelentés és készletszámítás a Páli Gódrök-dűlői bányászati betonkavics előfordulásról. (Részletes fázis, 1979. X. 1-i állapot). MÁFI Ad. (112.). 1979.
10. Összefoglaló földtani jelentés és készletszámítás a Zámoly forráspusztai kavicsbányáról. MÁFI Ad. F. (126.1). 1981.
11. Összefoglaló földtani jelentés és készletszámítás a Sashegy-pusztai közlekedéscsatorna kavicsbányáról. (1981. I. 1-i állapot, részletes fázis). MÁFI Ad. F. (112). 1981.
12. Összefoglaló földtani jelentés és készletszámítás a Csetény É. maradék terület részletes, az É-Bakony DNy-i előtér felderítő fázisú középső-eocén barnaköszén terület kutatásáról. MÁFI Ad. F. (122.2.). 1984.
13. Felcsut Tűzköszőrő tervezett építési homokbánya összefoglaló földtani jelentése és készletszámítása. MÁFI Ad. F. (126.1). 1984.
14. A máriakálnoki bányászati betonkavics bánya részletes fázisú (bányabóvító) földtani kutatási jelentése. KFH Ad. 1987.

Várszegi Károly
1932—1989

VÁRSZEGI Károly 1932-ben született Budapesten munkáscsaládban. 1948-ban fejezi be polgári iskolai tanulmányait, majd ipari tanuló lesz, és 1951-ben elektroműszerészi szakvizsgát tesz. Egy évig dolgozik ebben a szakmában, majd 1952-ben a Gamma Optikai Művekhez kerül és mint esztergályos dolgozik. Ez a gyár küldi el 1 éves szakérettségire, Debrecenbe, majd 1953-ban nyer felvételt az Eötvös Loránd Tudományegyetem Élet és Földtudományi Karára, geológus szakra. 1958-ban diplomázik és utána a Mecseki Ércbányászati Vállalathoz kerül, ahol 1972-ig dolgozik. 4 évet tölt a bakonyai bányageológián, majd a Kutató Mélyfúró Üzemhez kerül.

Az itt töltött tíz év szakmai munkásságának a gerincét adja. Kitűnő megfigyelő, aprólékos, elemző. A Ny-mecseki M = 10.000 térképező munkái során — melynek eredményeképpen jelent meg a Pécs ÉNy-i lap a magyarázóval — (3) alapvető, máig érvényes felismeréseket tesz az alsó-, és középsőtriász rétegtani beosztásával kapcsolatban, rábukkan az égervölgyi ércelőfordulásra (2), a középső- és felsőtriász határán először mutatja ki a szingenetikus vulkáni működés nyomait (4). Mindezek az irodalomban nyomokkövethek.

A szalatkai terület kristályos alaphegységi képződményeinek földtani összefoglalása máig az egyetlen ebben a témában. A fúrások aprólékos leírása, a jelenségek pontos rögzítése, szóval az alapadattömeg megbízhatósága adja e munka lényegét. E képződmények genetikájáról, az itt végbement földtani folyamatok egymásutániságáról vallott nézetei máig vezérfonalként szolgálnak.

Munkahelyi feladatai mellett nagyon érdekelték a Mecsek hegység vulkanizmusainak jellegei, összefüggései (4). Ezzel kapcsolatos, terepi megfigyeléseken alapuló összefoglalásai fontos támpontul szolgálnak e kérdés tanulmányozói számára.

A 60-as évek végén a Soproni-hegységben kiterjedt — sok mélyfúrással, mesterséges feltárással, stb. kísért — kutatás kezdődött. Az összes fúrás és feltárás leírását és makroszkópos értékelését egyedül végezte, és ő szerkesztette e nagyszámú feltárás alapján az első fedetlen földtani térképet a kutatott területről.

1972-ben 6 is távozni kényszerül a vállalattól és a Vízügyi Igazgatóságra kerül, ahol a talajmechanikai laboratóriumot vezeti. Vízfolyásrendezések, árvízvédelem és tározó-építési munkák talajmechanikai feltárását és szakvéleményét készíti. 1977-ben nyílt meg a lehetőség, hogy visszatérjen a klasszikus geológiai munkák területére. A Földtani Intézet Dél-dunántúli Területi Szolgálatának tudományos munkatársa lesz. Nagy kedvvel veti bele magát a munkába. Tolna és Somogy megyében 30-nál több település kommunális hulladékéelhelyezését oldja meg. Részt vesz a Tolna és Baranyában létesített millió m³ befogadó képességű veszélyes hulladéklerakó kutatásában, telepítésében, mely lerakók ma is kifogástalanul működnek.

Legnagyobb munkája a felszínmozgások katasztrerek összeállítása, Baranya—Tolna—Somogy megyék területén. Ez a munka bizonyíthatóan több tíz milliárd forint népgazdasági megtakarítás forrása lett.

Sok éven keresztül az egyetemi hallgatók mecseki teregyakorlatain bizonyította átfogó ismereteit a hegységről, és hatott lelkesítően azokra, akik majd átveszik a stafétabotot, a tudomány, az ipar területén.

VÁRSZEGI Karsci melegszívű barát volt, akinek mindig volt ideje leülni a szakmáról beszélgetni. A Magyarhoni Földtani Társulat, a Hidrológiai Társaság szaküléseinek elmaradhatatlan résztvevője, aktívan tevékenykedő tagja volt. Tele volt tervekkel, megvalósítandó álmokkal. Már súlyos betegen, otthoni magányába visszavonulva, hónapokkal a halála előtt fejezte be a felszínmozgásokra vonatkozó összefoglaló munkáját. És még mennyi felhalmozott tudása, tapasztalata várt volna összefoglalásra?

1989. augusztus 11-én Pécsen hunyt el. A pécsi köztemetőben 29-én volt a temetése.

Halála fájdalmas veszteség mindazok számára akik ismerték, és szerették.

KASSAI Miklós

VÁRSZEGI Károly nyomtatásban megjelent munkái

1. Levellábú rák (*Phyllopora*) maradványok a mecseki perm összletben — Földtani Közl. XCI. 2. 1961. pp. 226—227.
2. Karbonátos rézszárvány-előfordulás a mecseki Eger-völgy alsótriász rétegeiben — Földtani Közl. XCV. 4. 1965. pp. 437—438.
3. Magyarazó Magyarország földtani térképéhez, 10.000-es sorozat, Pécs-ÉNy. MÁFI kiadása, Budapest, 1972.
4. Egyidejű vulkánosságára utaló jelenségek üledékes összletekben — Földtani Közl. 103. 3—4. 1973. pp. 372—380.

Személyi hírek — Personalia

A Földtani Közlöny 1988. évi 2. számában közzölt lista (p. 185.) folytatásaként most közzétesszük az Eötvös Loránd Tudományegyetemen 1988-ban és 1989-ben végzett *geológusok névsorát*:

1988

1. BARTHA Attila
2. BODÓ Katalin
3. CSICSÁH József
4. DUDICS Valéria
5. FRANZC Magdolna
6. GÓGH Zsolt
7. HUSZÁR Imre
8. MÜLLER Tamás
9. NÁDOR Annamária
10. NÉMETH Károly
11. NIKAUZS Péter
12. SZABÓ Nándor
13. SZALKAI Ágnes
14. SZTANÓ Orsolya Kinga
15. TAMÁS Csaba
16. VATAI József

1989

1. ABBAS Amir
2. ÁLMÁSI Ibolya
3. BÚTOR László
4. ÉKES Csaba
5. FEHÉR Tamás
6. GÁSPARIK Mihály
7. KARACS Gábor
8. KOZMA Tibor
9. KULCSÁR Anikó

10. LÁSZLÓ József
11. LESTÁK Ferenc
12. MOLNÁR Attila
13. NAGY Sándor
14. OSZVALD Tamás
15. SZEILER Rita

A Földtani Közlöny 1989. évi 1. számában közzölt lista folytatásaként adjuk hírül az alábbiakat.

1989. VII. 1-jén ünnepélyes egyetemi tanácsülés keretében dr. KOVÁCS Ferenc tanszékvezető egyetemi tanártól, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem rektorától a következők vehették át *bányamérnöki oklevelüket* a sikeres diplomavédés után:

Műszaki földtudományi szak

1. *Bányászati geológiai szakirány:*
1. AZARI Zita
2. DORCSI Andrea
3. JOSÉ FRANCISCO
4. GERALDES NUNES GRILLO
5. JUHÁSZ László
6. KALMÁR István
7. LIPI Zsolt
8. MOLNÁR Tibor
9. ORBÁN István
10. PAPP Éva
11. PAPP Katalin
12. ROMÁN Erika
13. SZABÓ Péter
14. SZIKRA Katalin

2. *Geofizikus mérnöki szakirány:*

1. FERENCZI Zoltán
2. KESZTHELYI Zoltán
3. MÁGORI József
4. POLYÁNYI Zsolt
5. PRIBUS Attila
6. SIMON György
7. TAKÁCS Marianna

3. *Hidrogeológiai-mérnökgeológiai szakirány:*

1. CSÁJI Zsolt
2. HARGITAI Róbert
3. JÁSZPÁTI Ljudmila
4. KOZOR Tamás Péter
5. KOVÁCS Balázs
6. KUN Péter
7. MÁRK Erika
8. PETRÁS József
9. PIUKOVICS Gábor
10. SZABÓ Roland
11. SZATAI Éva
12. SZIKLAI Árpád
13. TÖRKÖLY Tamás

Kőolaj- és földgázipari szak

1. *Gázipari szakirány:*

1. JUHÁSZ Csaba
2. NOVÁK József
3. TÓTH György
4. UDVARDY László
5. ZILINYI István

2. *Olajbányászati szakirány:*

1. BANKÓ Csaba
2. GÁL Csaba
3. PINTÉR Katalin
4. STEFÁN Viktória
5. SZABÓ Tibor
6. TURZÓ Zoltán

KILÉNYI Istvánné, Sári néni, a Tudományegyetem Földtani Intézetének egykori könyvtárosa 84. évében, 1989. VI. 9-én Budapesten meghalt. VADÁSZ Elemér tanszékének könyvtárosát, szakfordítóját, a hallgatók és a végzetek által egyaránt tisztelt és szeretett kollégát veszítettünk el benne.

KILÉNYINÉ 1924 és 1934 között a Magyar Általános Közszénbányák (MÁK) alkalmazásában állott, ahol VADÁSZ Elemérnek volt kollégája. A háború után ismét állást vállalt: 1945-ben a Salgótarjáni Kőszénbányák Rt-nél. Így került az államosítások után megalakult állami szénbányákhoz (MÁSz), ahol VITÁLIS Sándor és MEISEL János voltak kollégái. 1951-ben került az egyetemre, ahol 1949-ben a ma angliai geológus Tamás fia iratkozott be a geológus, 1952-ben pedig Éva leánya a geofizikus szakra. 1965-ben ment nyugdíjba, de

meg vagy tíz évig szakfordított a Központi Földtani Hivatal és Fülöp József számára. Nyugdíjazásakor megkapta a *Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója* kitüntetését.

A *Földtani Közlöny* idegennyelvű rezüméit éveken át ő fordította.

1989. VII. 15-én elhunyt TAMÁSHIDY László okl. geológusmérnök. 1935. X. 25-én született Gyulán, bányageológus-mérnök oklevelét 1960-ban szerezte meg Miskolcon. A Mecseki Földtani Kutató-Fúró Vállalattól kezdte pályáját, majd Hidasra, 1965-ben a Nógrádi Szénbányászati Tröszt geológiai osztályára került. Innen ment nyugdíjba csoportvezetőként. Több kitüntetés tulajdonosa volt. A kisterneyi temetőben VII. 31-én búcsúztatták útja végén.

1989. X. 23-án, 74 éves korában, Budapesten elhunyt dr. MEISEL János geológus, nyugalmazott egyetemi tanár, a Műegyetem volt rektora, a bécsi Collegium Hungaricum egykori igazgatója.

1989. XI. 1-jén, 72 éves korában meghalt MARTOS Ferenc bányamérnök, az Akadémia rendes tagja, a Központi Bányászati Fejlesztési Intézet (korábban: Bányászati Kutató Intézet) ny. vezérigazgató-helyettese. 1948-tól a Magyar Állami Szénbányák Rt-nél, majd a kutató intézetenél dolgozott.

1989. XII. 3-án Budapesten elhunyt dr. GÖBEL Ervin geológus, 79 éves korában. XII. 12-én helyezték nyugalomra a Rákoskeresztúri köztemetőben.

A család, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem adta hírül, hogy dr. h. e. dr. ALLIQUANDER Ödön okl. bányamérnök, a műszaki tudományok kandidátusa, a Nehézipari Műszaki Egyetem olajmérnöki karának ny. tanára, aranydiplomás államtudományi doktor 1990. I. 5-én 75 éves korában elhunyt. A miskolci egyetem professzorának, példamutató nevelőjének és oktatójának, a mélyfúrás tudomány kiváló művelőjének hamvasztás utáni búcsúztatása II. 9-én volt Budán, a Farkasréti temetőben.

BARÁTOSI (WEBER) József ny. középiskolai tanár, társulatunk tagja 1990. I. 15-én elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása II. 1-jén 11.30 h-kor volt a budai Farkasréti temetőben.

BARÁTOSI József a Geológiai Technikum tanára volt hosszú éveken át. A budai Várbarlang egy része az ő vállalkozása folytán volt éveken át látogatható.

1989. IV. 1-jén Miskolcon ünnepélyes egyetemi tanácsülésen kapta meg az egyetemi doktori címet HÁMOR Tamás okl. bányamérnök, amelyet az *üledékes pírít* című értekezésével szerzett meg.

HAJÓS Márta (Magyar Állami Földtani Intézet): „Magyarország miocén diatomás képződményeinek rétegtana” című könyvének, mint *doktori tézisek* nyilvános vitája 1989. IX. 14-én 10 h-kor volt a Földtani Intézet dísztermében. Az *értekezés opponensei* BÁLDI Tamás és JÁNOSY Dénes, a földtudomány doktorai és MONOSTORI Miklós, a földtudomány kandidátusa voltak.

JÁMBOR Áron (Magyar Állami Földtani Intézet): „A magyarországi pannóniai (s. l.) képződmények geológiája” című összefoglaló *doktori téziseinek* nyilvános vitája 1989. IX. 25-én 10 h-kor volt az Akadémia várbeli kongresszusi termében. Az *értekezés opponensei* SZEDERKÉNYI Tibor és NÉMEDI-VARGA Zoltán a földtudomány doktorai és KLEB Béla, a földtudomány kandidátusa voltak. A *bíráló bizottság elnöke* GRASSELY Gyula, az MTA rendes tagja, *túlkára* PÓKA Terézia, a földtudomány kandidátusa, *tagjai* MESKÓ Attila, a műszaki tudomány doktora, ALFÖLDI László, PANTÓ György és SZÉKYNÉ FUX Vilma, a földtudomány doktorai voltak.

DRÁHOS Dezső: „Laterolog ellenállásmérések kiértékelésének statisztikus modellje” c. *kandidátusi értekezésének* nyilvános vitája 1989. X. 20-án 10 h-kor volt az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Budapest I. Fő utca 68. sz. alatti helyiségében.

SZABÓ Imre: „Kis szilárdságú kőzetek nyíróvizsgálatának kritikai elemzése” c. *kandidátusi értekezésének* nyilvános vitája 1989. X. 24-én 10 h-kor volt az Akadémia földszinti előadótermében. Az *értekezés opponensei* TAMÁS István, a műszaki tudomány kandidátusa és SOMOSVÁRI Zsolt egyetemi tanár, a műszaki tudomány doktora voltak. A *bíráló bizottság elnöke* SZILVÁGYI Imre, a műszaki tudomány kandidátusa, *túlkára* KESSERŰ Zsolt, a műszaki tudomány kandidátusa, *tagjai* ZENTAY Tibor, KASZAB Imre és KÉRY János, a földtudomány kandidátusai és KERTÉSZ Pál, a műszaki tudomány kandidátusa voltak.

SOMOS László (Magyar Áll. Földtani Intézet): „Potenciális energiabázisok összehasonlító gazdaságföldtani vizsgálata magyarországi szénlőhelyeken” c. *kandidátusi értekezésének* nyilvános vitája 1989. XI. 1-jén 10,30 h-kor volt az Akadémia földszinti előadótermében.

A Tudományos Minősítő Bizottság közli, hogy GYURÓ Imre (MTA, MFKI, 1047 Budapest IV. Póti út 56.): „GaSb kristály-növesztés mikrogravitációs körülmények között” c. *kandidátusi értekezésének* nyilvános vitája 1989. XI. 16-án 10 h-kor volt az Akadémia földszinti tárgyalótermében.

BÉRCZI István: „Szenhidrogénteleptani problémák szedimentológiai megközelítése kelet-magyarországi esettörténetek alapján” című *kandidátusi értekezésének* nyilvános vitája 1990. I. 9-én 14 h-kor volt az Akadémia nagytermében. Az *értekezés opponensei* HORVÁTH Ferenc és KORPÁS László, a földtudomány kandidátusai voltak. A *bíráló bizottság elnöke* DANK Viktor, a földtudomány doktora, *túlkára* HAJDÚNÉ MOLNÁR Katalin, a földtudomány kandidátusa, *tagjai* GRASSELY Gyula, az MTA rendes tagja, SZÉKYNÉ FUX Vilma, ALFÖLDI László és STEGENA Lajos, a földtudomány doktorai voltak.

HAAS János: „Felső-triász karbonátos táblafejlődés a Dunántúli-középhegységben” c. *doktori értekezésének* nyilvános vitája 1990. I. 23-án 14 h-kor volt az Akadémia nagytermében. Az *értekezés opponensei* BALOGH Kálmán és MOLNÁR Béla, a földtudomány doktorai és GALÁCZ András, a földtudomány kandidátusa voltak. A *bíráló bizottság elnöke* GRASSELY Gyula, az MTA rendes tagja, *túlkára* HAJDÚNÉ MOLNÁR Katalin, *tagjai* GÉCZY Barnabás, NÉMEDI-VARGA Zoltán, és SZEDERKÉNYI Tibor, a földtudomány doktorai, KECSEK-MÉTI Tibor és VÖRÖS Attila, a földtudomány kandidátusai voltak.

A Tudományos Minősítő Bizottság közli, hogy BALOGH Iván: „Bauxitok minőségének meghatározása fűrőlyukban” című *kandidátusi értekezésének* nyilvános vitája 1990. II. 2-án de. 10 h-kor volt az Akadémia nagytermében.

A művelődési miniszter eredményes munkája elismeréseként, az 1988. évi műzeumi hónap alkalmából *Kiváló Munkáért* kitüntetésben részesítette dr. Hír János muzeológust, a salgótarjáni Nógrád megyei Múzeumok Igazgatósága kötelékéből, a pásztói múzeum geológus munkatársát.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa hazánk felszabadulásának 44. évfordulója alkalmából eredményes munkássága elismeréseként a *Munka Érdemrend bronz fokozata* kitüntetés adományozta JENEYNE dr. JAMBERK Rozáliának, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem tanácskezelő docensének.

1989. májusában *Kiváló Dolgozó* kitüntetést kaptak BALOGH József geológus-mérnök és VADÁSZ Ernő üzemi főgeológus a Kőolajkutató Vállalat hajdúszoboszlói bányászati üzeménél.

1989. VI. 1-jén a Kőolajkutató Vállalat szegedi bányászati üzeme fennállásának 25 éves jubileumát ünnepelte. Ezen jelen voltak HÁMOR Géza, társulatunk elnöke és DANK Viktor, a Központi Földtani Hivatal elnöke, akik jókívánásait fejezték ki. A földtani eredményekről PAP Sándor geológus osztályvezető tartott előadást: „A szegedi szénhidrogénkutatás 25 éve” címmel. A legfontosabb eredmény az, hogy az ország ismert szénhidrogén készletének 40%-a itt található. Az algyői mezőn a 925. fúrásnál tartanak az ülés idején.

Ebből az alkalomból *Kiváló Dolgozó* kitüntetést kapott T. KOVÁCS Gábor üzemi főgeológus és RÓZSÁSI Győző geofizikai üzemegység-vezető.

A bányásznap alkalmából 1989. VIII. hónapban a *Bányász Szolgálati Érdemérem bronz* fokozatát kapta KISS István geológus technikus a Kőolajfeltáró Vállalat szegedi üzemében, az *ezüst* fokozatot SZERDAHELYI István geológus technikus a szegedi üzemben és VADÁSZ Ernő üzemi főgeológus Hajdúszoboszlón, az *arany* fokozatot BALLA Kálmán geológus, kutatásvezető igazgatóhelyettes Szolnokon. *Kiváló Dolgozó* kitüntetést kapott Szolnokon BUJDOSÓ Imre geofizikus és SALLAI Zoltán geológus technikus, Orosházán OROSZI Nándor geológus technikus.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Tapolcán tartott 77. közgyűlésén – 1989. III. 11. – MIKOVINY Sámuel-émlékéremet adományoztak dr. KAPOLYI László okl. általános mérnök, okl. bányamérnök, okl. közgazda, az MTA rendes tagja, volt ipari miniszternek, az ICSOBA magyar bizottsága 1977 óta elnökének.

A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem 254. tanévnyitóján *Signum aureum Universitatis* kitüntetést adott át dr. ALLQUANDER Ödönnek, az Olajtermelési Tanszék nyugalmazott professzorának az egyetem rektora. A rangos kitüntetést a 75 éves professzor fél évszázados szakmai és oktató munkásságának sikereit ismeri el, amelyből 38 évet egyetemi docensként és professzorként dolgozott.

A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Kara 254. tanévnyitóján ünnepélyes tanácsülés keretében első ízben

adományozták a kar által 1989-ben alapított *Pro Facultate Rerum Metalliarum* egyetemi kitüntetést.

A kar dékánja elsőként DANK Viktornak, a Központi Földtani Hivatal elnökének adta át kimagasló szakmai és a Bányamérnöki Kar munkáját segítő tevékenységéért, a hivatal és az egyetem közötti együttműködés fejlesztése érdekében végzett munkájáért.

1989. júniusában kezdte meg az AASP tagjainak regionális képviselőtét (Regional Representative) felkérés alapján KEDVES Miklós palinológus tagtársunk Szegeden.

Az Amerikai Rétegtani Palinológiai Társaság (American Association of Stratigraphic Palynologists, AASP) regionális csoportokat hozott létre. Hét ország (Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország, Lengyelország, Románia, Svájc és Jugoszlávia) területére szól a megbízás.

Bibliográfiai adatként tarthat számot érdeklődésre a „PAPP Simon professzor, táborbővítés” c. fejezet (pp. 131–145) ERDEY Sándor: A recki tábor bajrai c. könyvben (Reform, Budapest, 1989).

Ebben arról olvashatunk, hogy PAPP Simon bőrtönévei alatti foglalkoztatása körébe tartozott a recki új, fegyenc-kőbánya személyes szakvéleményezése is. Odaszállították és őrizet mellett végezte vizsgálódásait, amiről az ott dolgozó, jelentős részben az intellektuelek közül válogatott fegyenceknek tudomásuk volt.

1990. III. 13-án a Parlamentben adták át a KOSSUTH- és SZÉCHENYI-, továbbá a művészeti díjakat. A miniszterelnök ünnepi beszédében elmondotta, hogy ez alkalommal „nagy magyar szellemek munkássága előtt posztumusz elismerésekkel is tisztelgünk. Olyan kiváló hajdani tudósokat... részesítünk ebben a, sajnos, megkésett elismerésben, akiknek értékes alkotó pályájuk során... igazságtalan és méltánytalan hátrányokat, olykor törvénytelen üldözéseket kellett elszenvedniük. Ez a díjazás tehát bizonyos mértékben jóvátétel, korrekció, rehabilitáció is. A mai kormány elnökeként, elődeim helyett, megkövetem a magyar szellemi életet a négy évtized alatt elkövetett méltánytalanságokért, egyszóvalásokért... Mind a mai, mind a posztumusz díjak odaítélésénél fontos szempont volt, hogy az egyetemes magyarság érdekeinek szolgálata nyerjen elismerést”.

15 posztumusz KOSSUTH-díjat és 12 posztumusz SZÉCHENYI-díjat ítéltek oda. Az utóbbiak között van „PAPP Simon aka-

démikus, geológus és NÁRAY SZABÓ István, az MTA levelező tagja, vegyész", kristálykémikus.

RÉVÉSZ Istvánt az ipari miniszter Kiváló Munkáért kitüntetésben részesítette. A kitüntetést HÁMOR Géza társulati elnök adta át az elnökség és a választmány együttes ülésén, 1989. XII. 12-én.

Dr. BADINSZKY Péter geológus, a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat (FTI) építőanyagipari földtani szolgálatának vezetője 1989. XI. 7-én a Magyar–Szovjet Baráti Társaság aranykoszorús jelvényét kapta kitüntetéséért.

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége elismerését, a MTESZ-díjakat 1989. XII. 15-én adták át az országos elnökség ülésén a Kossuth téri székházban 37 kiemelkedő szakembernek. Kiemelkedő társadalmi és szakmai tevékenységéért e díjban részesült Csíky Gábor tiszteleti tagunk, és HAZSLINSZKY Tamás, a Karszt- és Barlangkutató Társulat tisztségviselője. A díjazottak között szereplő VADÁSZ Elemér társulatunk örökös díszelnökének hasonló nevű fia.

A Földrajzi Közlemények 1989. évi 3. száma (p. 239.) felsorolja a Magyar Földrajzi Társaság hazai tiszteleti tagjait 1952 óta. Geológusok alfabetikus rendben a következők: DANK Viktor, FÜLÖP József, KRETZOI Miklós, PRINZ Gyula, SZÁDECZKY-KARDOS Elemér. Szerepel még a listán MARTOS Ferenc bányamérnök, STEFANOVICS Pál pedológus és ZÓLYOMI Bálint palynológus is. A külföldi tiszteleti tagok sorában (p. 256.) szerepel az elhunyt TULOGDI János ny. egyetemi tanár Kolozsvárról.

A Társaság Lóczy-érmének tulajdonosai sorában (p. 279.) találjuk PRINZ Gyula (1939), RÓNAI András (1982), JAKUCS László (1985) és KRETZOI Miklós (1987), a külföldiek között pedig Vladimir A. OBRUCSEV (1947) nevét.

1989. VI. 15-én a BKL Bányászat folyóirat 1988. évi nívódíjait I. kategóriájában díjait kapott dr. SCHMIEDER Antal bányamérnök és SZILÁGYI Gábor geológusmérnök (Központi Bányászati Fejlesztési Intézet, Budapest): „A Dunántúli-középhegység fókasztruktúrájának terhelése és terhelhetősége” c. cikkéért.

A III. kategóriában Szűcs József geológusmérnök (Dorogi Szénbányák Tervezőiroda, Dorog): „A dorogi bányászat karsztvizemelésének környezeti hatása” c. cikkéért,

a IV. kategóriában PUCHNÉ SZÉKELY Katalin bányamérnök, hidrogeológus: „Fagyasztásos aknamélyítések a magyar bányászatban és mélyépítésben” c. cikkéért.

A Magyar Hidrológiai Társaság VITÁLIS Sándor szakirodalmi nívódíját 1989-ben VÖLGYESI Istvánt: „A talajvízszintszabályozás szivárgó-csatornával” c. cikke nyerte (Vízügyi Közlemények 1986/3).

A nívódíjat minden évben két cikknek adományozzák. Szakmánkat érintő cikk utoljára 1987-ben kapott díjat, amikor JUHÁSZ Józsefnek a budapesti hévizekről írt cikkét részesítették benne.

VÖLGYESI cikke témája időszerűségét és nagy gyakorlati jelentőségét a kiskörei, illetve a dunai vízlépcsőkhöz kapcsolódó duzzasztott vízterek partján a talajvízszint szabályozásának az igénye és szükségessége adja meg. A tározók és a magasvezetési csatornák menti másodlagos elvezényesődések által okozott károk évek óta országos vitákat kavarnak fel a környezetvédők és a vízepítőkhöz között. Ez a tanulmány először ír le a tervezők által is használható számítási módszert.

A Természet Világa 1989. évi cikkpályázatának eredményét a lap 1990. évi 1. számában tették közzé. Öt negyedik díjat adtak ki. Ezek között szerepel LEÉL-ÖSSY Szabolcs geológus (Budapest) „Geológus” jelígelű pályázata: „Kristálybarlang a lakótelep alatt”. Továbbá GONDÁRNÉ SÓREGI Katalin és GONDÁR Károly geológusok (Budapest), – és sírni, sírni, sírni” jelígelű pályázata: „Kőnyek: a vízi energia leghatékonyabb formája?”. A négy díjszerűt kapott pályázat között van BRASSÓT FUCHS Herman ny. egyetemi lektor (Kolozsvár) „Kőszemek” jelígelű pályaműve: „Tordai- és Turi-hasadék”.

A BKL Bányászat 1989/7. számában az OMBKE országlányi szervezetének 30 éves történetéről olvasható tartalmas összeállítás. Ebből tudtuk meg, hogy 1959. VII. 1., a megalakulás óta szakirodalmi tevékenységükért nívódíjban részesítettek között van dr. GONDOZÓ György geológus, akitől pályamunkája megvételét is javasolta egy ízben a bírálóbizottság.

BÉRCZI István, társulatunk főtükára 1988. IX. 1. óta vendégprofesszor az ausztriai Leobenben. Megbízatását 1989. IX. hónapban meghosszabbították.

A tudományos továbbképzési ösztöndíjas ideje lejárt 1989. VIII. 31-én az alábbi négy fiatal geológusnak. Ettől kezdve HORVÁTH Adorján az Eötvös L. Tudományegyetem Alkalmazott és Műszaki

Földtani Tanszékén tudományos segédmunkatárs,
 DEMÉNY Attila az MTA Geokémiai Kutatólaboratóriumában tudományos munkatárs,
 TÖRÖK Ákos a Műszaki Egyetem Földtani Tanszékén tanársegéd,
 HARANGI Szabolcs az Eötvös Loránd Tudományegyetem Kőzettan-geokémiai Tanszékének munkatársa.

Az Országos Kőolaj- és Gázipari Trösztben 1989. VII. 1-jével nyugdíjba ment dr. VÖLGYI László. A Kutatási Főosztályon belül a geológiai osztály vezetőjévé VIII. 1-től SZERECZ Ferencet nevezte ki dr. KÓKAI János, a tröszt főgeológusa. Ugyanakkor — az 1993. XII. 31-ig terjedő időre — kinevezte LELKES Ákost az osztály helyettes vezetőjévé.

Dr. VÁNDORFI Róbert, az OKGT bányászati vezérigazgató-helyettese 1989. XII. 30-tól nyugállományban van. 1952-ben kezdődött olajos pályája. Utóda dr. SZABÓ György.

A tröszt bányászati vezérigazgató-helyettese dr. KÓKAI Jánost a Kutatási Főosztály vezetésére, egyben az OKGT főgeológusa tisztségekből 1989. XII. 31-i hatállyal fölmentette, s ezzel egyidejűleg — 1990. I. 1-jétől — igazgatói címhasználatának változtatlanul hagyásával, kinevezte a világbanki igényeknek megfelelő külföldi vállalkozók magyarországi tevékenységének menedzserévé (Director of New Ventures).

1990. I. 1-től 100 M\$-os világbanki kölcsön megkívánta átszervezés következménye az új tisztség létrehozása. A Geofizikai Kutató Vállalatra (GKV) építették rá az ügylet szakmai koncentrációját.

A nagykanizsai Kőolaj- és Földgáz-bányászati Vállalat vezérigazgató-helyettesét, BARDÓCZ Bélát, e tisztségéből fölmentve, 1990. I. 1-jei hatállyal az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt központja Kutatási Főosztálya vezetőjének és a tröszt főgeológusának nevezte ki a bányászati vezérigazgató-helyettes.

1989. december 31-el nyugállományban vannak:

Dr. GUTMANN György, a Dorogi Szénbányák főgeológusa,
 Dr. GERBER Pál, a Tatabányai Szénbányák főgeológusa,
 Dr. GONDOZÓ György, az Oroszlányi Szénbányák főgeológusa,
 HERMES Miklós, a Nógrádi Szénbányák főgeológusa,

SZÉLES Lajos, a Bányászati Egyesülés főgeológusa,
 H. dr. DEÁK Margit, a M. Áll. Földtani Intézet Kiadói és Szerkesztőségi Osztálya vezetője (utóda SIMONYI Dezső),
 ELSHOLTZ Lászlóné SUBAI Márta, ugyanazon osztály munkatársa.

1988. X. 21-én du. 3 h-kor, közvetlenül az érdi Magyar Földrajzi Múzeum második állandó kiállításának megnyitása után, ülés volt ott az 1987—88. évi *Magyar Tudományos Afrika-expedíció* eredményeiről. Az előadókülés résztvevőit a városi tanács megbízottja üdvözölte. Az elhangzott kilenc előadás között harmadik és negyediként hangzott el a két alábbi:

JUHÁSZ Árpád: Vulkanológiai megfigyelések a kelet-afrikai árokrendszerben,
 GALÁCZ András: Bajóci (középső-jura) ammonitesz-fauna Mombasa (Kenya) környékén.

A *Szószóló*, a Tudományos Dolgozók Szakszervezetének Lapja (II. évf. II. sz., 1989. nov., p. 2.), GYÖRI LILLES György tollából „Évmilliók vállatoinak gondjai” címmel cikket közölt a Földtani Intézetről. BOHNÉ HAVAS Margit és FÖLDVÁRI Mária, mint az intézeti szakszervezet tisztségviselői nyilatkoztak az újságról.

Bányászat c. laptrásunk két fontos évfordulóról emlékeztet meg 1989. évi 6. számában:

115 éve, 1874. VI. 15-én Budapesten született BÖCKH Hugó. Tanulmányait Budapesten és Münchenben végezte. Fiatalon, 1900-ban nevezte ki a selmecbányai Bánya- és Erdőmérnöki Akadémia tanárává, ahol 1918-ig működött és tankönyvet írt. Nevéhez fűződik a nagysármási földgázkút megnyitása, 1911-ben a Nyitra megyei egbéli kőolajkút telepítése. Kimagasló érdemei vannak a hazai kőolaj- és földgáz-kutatás terén, továbbá távoli területeken végzett szénhidrogén-kutatók terén. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja és a Magyar Királyi Földtani Intézet igazgatója volt.

1869. VI. 18-án kelt a Magyarhoni Földtani Intézet alapító levele.

Az Új Tükör képes heti folyóirat 1989. október 1-jei számában (XXVI. évf. 40. szám, p. 9.) a Nemzeti Történeti Fénykép-tár gyűjteményéből származó reprodukciót közöl C. DIETRICH: Dr. POSEWITZ Tyvadar (1851—1917) címmel. Dr. SZAKÁCS Margit rövid magyarázó szövege (rövidítve):

Az iglói születésű neves orvos és geológus 1879—1884 között öt évet töltött katonarvosként Holland Kelet-Indiában,

főleg Borneo szigetén, ahol geológiai kutatásokat végzett. Borneóról írott munkáját Németországban adták ki, és ez ismerttette nevét külföldön is. Jóllehet érdemeiket szerzett a Tatra-kutatásban is, nevét itthon, a szakmabelieken kívül nem sokan ismerik.

Annál inkább bemutatásra kínálkozik ez a fényképe, amely egy jávai műteremben készült, ottani tartózkodása emlékére. POSEWITZ álló alakja mellett az ülő személy ismeretlen. Két bennszülött is helyet kapott a fényképen, bizonyára a kutatócsoport segédszemélyzetéből.

A fénykép, amely vizitkártya méretű, egyúttal egy távoli világ fotokultúráját is tükrözi az 1880 körüli évekből.

Budapesten egy estére műsorára tűzte a magyar filmek mozija (Tanács, XIII. Szent István körút) a *Gyarmat a föld alatt* című filmet, 1989. XI. 30-án. Ismeretes, hogy a MAORT-per korabeli filmbeli feldolgoása a szóban forgó alkotás, amelyet évtizedek óta nem vetítettek már.

1989. XII. 28-án Szegeden *emléktáblát avattak* GREGUSS Pál botanikus professzor egykori lakóházán, születésének századik évfordulóján. Szakmánk a kiváló szakembert xilotómiai vizsgálatai miatt tartja részben sajátjának. VADÁSZ Elemér inspirálására és istápolásával a kovászodott famaradványokat határozta meg s e munkásságát végül monográfiában is közreadta.

IGCP híradó

1989-ben négy IGCP projekt fejeződött be: a 196., a 206., a 210. és a 236. számú.

A Tanács 1990 februárjában huszonegy javaslatból tizet fogadott el. Ezzel az „élő” projektek száma 55-ről 61-re emelkedett.

Az új projektek a következők:

285. A metamorfizmus Kelet-Ázsiában. — Ideiglenesen, csak 1990-re elfogadva. CHENG YUQI, DONG SHENBAO (Kína).
286. Idős paleogén bentosz. — 1990–1994. L. HORTINGER (Svájc), K. DROBNE (Jugoszlávia), E. CAUS (Spanyolország).
288. A Gondvána varratai (szuturái) és gyűrt övezetei. — 1990–1994. R. UNRUG (USA), G. R. SADOWSKI (Brazília).
290. Anortozitok és velük rokon kőzetek. 1990–1994. M. HIGGINS (Kanada), J.-C. DUCHESNE (Belgium).
293. Geokémiai eseményjelzők (event-markers) a fanerozóikumban. — 1990–1993. SUN SHU (Kína).
299. Geológia, éghajlat, hidrológia és karsztosodás. — 1990–1994. YUAN DAOXIAN (Kína).
302. A középpafrikai felsőproterozóos övek szerkezete és érceségei. — 1990–1994. M. WENDORFF (Zambia).
303. Prekambrium/kambrium határi eseményrétegtan. — 1990–1993. M.

BRASIER (Egyesült Királyság) K. J. HSÜ (Svájc).

304. Alsókéregbeni folyamatok. — 1990–1994. L. J. ARANOVICS (SzU), B. J. HENSEN (Ausztrália).

308. Paleocén/eocén határi események. — 1990–1994. M.-P. AUBRY (USA).

Két 1989-ben csak ideiglenesen, egy évre elfogadott projektet véglegesen elfogadtak. Ezek: 234. Prekambriumi vulkáni-üledékes összletek Nyugat-Afrikában, 1989–1994, I. YACÉ (Elefántcsontpart), és 253. A pleisztocén elvégződése, 1989–1994, J. LUNDQUIST (Svédország).

Az IGCP nemzeti bizottságainak száma 87-ről 90-re emelkedett. Ezek közül ötven (ez az eddigi rekord) nyújtott be éves beszámólót.

Ezek alapján, a projektekben való részvétel szerint, a listavezető országok: 1. NSZK (45), 2. Kína (32), 3. Ausztrália (31), 4. Egyesült Királyság (30), 5. Szovjetunió (26), 6. Brazília (20).

Magyarország 7 projektumban vett részt 1989-ben. A két magyar társvezetőjű projekt „előlépett”: a 262-es (A tétiszi kréta korrelációja, Császár Géza) közepes kategóriából magasba, a 287-es (Tétiszi mezozoos-harmadidőszaki bauxitok, MINDSZENTY Andrea) alacsonyból közepesbe (a pénzbeli támogatást illetően).

Dr. DUDICH Endre

XXI. Európai Mikropaleontológiai Kollokvium Magyarország, 1989. IX. 4–13

A magyar mikropaleontológia tudományát nagy megtiszteltetés érte akkor, amikor 1985. októberében a XIX. Európai Mikropaleontológiai Kollokvium szardíniai zárolásán határozat született arról, hogy a XXI. kollokvium rendezési jogát Magyarország kapja meg.

A Magyarhoni Földtani Társulat elnöksége az 1986. október 6-i keltezésű, CHERCH, A. professzor asszony (Cagliari, Olaszország) által aláírt hivatalos felkérés nyomán az Őslénytani-Rétegtani Szakosztályt bízta meg a kollokvium megszervezésével és lebonyolításával. A szervezőbizottság vezetésére KECSKEMÉTI Tibort kérte fel, akinek előterjesztésére a következő személyi összetételű szervezőbizottság kezdte meg működését 1986. október 27-én: elnök: KECSKEMÉTI T., titkár: NAGYMAROSY A., tagok: BÁLDINÉ BEKE M., BÉRCZINÉ MAKK A., GÓCZÁN F., HORVÁTH M., KOVÁCS S., MONOSTORI M., ORAVECZNÉ SCHEFFER A.

A kollokvium általános védnöke és rendezője a Magyarhoni Földtani Társulat, társvédnöke a Magyar Tudományos Akadémia és a Központi Földtani Hivatal volt. A tiszteleti bizottság tagjaként BÁLDI T., BÉRCZI I., DANK V., FÜLÖP J., HÁMOR G., NEMECZ E. és MATSKÁSI I. működött közre.

A kollokvium célja, a kialakult gyakorlatnak megfelelően, a rendező ország különböző korú, mikrofossziliákban gazdag földtani szelvényeinek megismertetése, a szakmai kérdések helyszíni megvitatása, gyűjtés a bemutatott rétegekből és szóbeli információcsere volt.

Mindezt egy 8 napos kirándulás keretében valósítottuk meg, melynek során 36 szelvényt mutattunk be. A szelvényekre vonatkozó legfontosabb információkat a mikropaleontológusok igényeikhez alkalmazkodva egy 352 oldalas angol nyelvű *kirándulásvezetőben* adtuk közre.

A kollokvium 18 ország (Anglia, Ausztria, Belgium, Csehszlovákia, Dánia, Franciaország, Hollandia, Izrael, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Német Szövetségi Köztársaság, Olaszország, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szovjetunió, Tunézia) 63 regisztrált (fizető) mikropaleontológusa vett részt. A szervezőbizottság lehetővé tette, hogy az egyes feltárásoknál minden érdeklődő magyar szakember részt vehessen a programban, azonban ezek intézményes ellátásáról nem volt módja gondoskodni. Ilyen formában még 17 magyar vett részt a kirándulás egy vagy több napján.

A kollokvium 1989. szeptember 4. és 13. között zajlott le, Budapest kiinduló- és érkezési ponttal, az Északi- és a Dunántúli-középhegységben.

A kollokvium programja a következő volt:

Szept. 5. Magyarország rétegtanának és tektonikájának áttekintése (HAAS J. előadása).

A kirándulás ezután rögtön megkezdődött. Az útvonalat és a bemutatott szelvényeket a következőkben adjuk (zárójelben a földtani kor, a közzétett ki-feljelölés és a legfontosabb mikrofossziliacsoportok szerepelnek).

Budapest—Szurdokpüspöki (miocén diatomitok és diatomák)—Recsk (középső-triász mészkő, radioláriák)—Eger (szállás).

Szept. 6. Eger, Windt-téglagyár (az egeri emelet sztratotípusa, foraminiférák, nannoplankton, sporomorpha)—Noszvaj (alsóoligocén tardi és kiscelli agyag, foraminiférák, ostracodák, nannoplankton)—Novaj (az egeri emelet parasztratotípusa, kis és nagy foraminiférák, nannoplankton)—Rakacaszend (karbon mészkő, conodonták)—Jósvafő (középső-triász lagúna mészkő, foraminiférák, mészalgák).

Este kirándulás a Baradla-barlangba—Jósvafő (szállás).

Szept. 7. Aggtelek (középső-triász mészkő, foraminiférák, dasycladaceák)—Nekézseny (szilur-devon mészkő, conodonták)—Nagyvisnyó (felsőperm mészkő, foraminiférák, ostracodák, mészalgák)—Rákóczi-telep, a M. Áll. Földtani Intézet kutatóbázisán a bükkzsérci jura mészkőből (foraminiférák) és szokolyai középsőmiocén agyagból (foraminiférák és nannoplankton) gyűjtött zacskózott minták bemutatása—Sámsonháza (középsőmiocén mészkő és agyag, foraminiférák, ostracodák, bryozóák, nannoplankton)—Salgótarján (szállás).

Szept. 8. Ipolytarnóc (alsómiocén lábnymos homokkő és kovásodott óriásfenyő)

—Budapest Mátyás-hegy (eocén mészkő), Pusztaszeri út (eocén budai márga), Csillaghegy (oligocén kiscelli agyag), (kis és nagy foraminiférák, ostracodák, bryozóák, nannoplankton). Este rövid városnézés, fogadás a Magyar Állami Földtani Intézet épületében, majd poszter-bemutató—Budapest (szállás).

Szept. 9. Tata (Kálvária-domb, természetvédelmi terület)—Tardosbánya (felső-triász mészkő, foraminiférák)—Ótökod

(eocén agyag, nagy foraminiferák) — Budapest (szállás).

Szept. 10. Dudar (eocén mészkő, kis és nagy foraminiferák, nannoplankton) — Bakonyhána (középsőkérta márga, nagy foraminiferák, mészalgák) — Zirc (középsőkérta agyagmárga, nagy foraminiferák, mészalgák) és oroszlányi középsőkérta márgából gyűjtött Orbitolinák (zacskózott minták) — Olaszfalu (középsőkérta mészkő, foraminiferák és mészalgák) — Balatonfüred (szállás).

Szept. 11. Szóc (középsőeocén mészkő, nagy foraminiferák) — Padragkút (felsőeocén márga, kis és nagy foraminiferák, nannoplankton) — Magyarpolány (felsőkérta márga, foraminiferák, nannoplankton, sporomorfhák) — Nyírad (középsőeocén képződmények bauxittelep fedőjében, foraminiferák, nannoplankton) — Sümeg (jura-kérta határ mélytengeri képződményekben, foraminiferák, calponellidák, radiolariák, nannoconus) — Balatonfüred, búcsúest (szállás).

Szept. 12. Balatonszomsó (felsőtörzsi márga, foraminiferák, sporomorfhák) — Pécsely (felsőtörzsi mészkő, foraminiferák, conodonták, radiolariák, pelágikus crinoidéak) — Tihany (felsőmiocén-pannoniai tavi agyag, ostracodák) — Felsőörs (középsőtörzsi mészkő, dolomit és tufák, foraminiferák, conodonták, radiolariák, ostracodák) — Budapest. Mintafeladás (szállás).

A továbbiakban három gondolatkörben (tudományos, szervezési és tudománypolitikai) adjuk meg a kollokvium mérlegét.

Tudományos értékelés

Harminchat, különböző szempontok (öslényntani, rétegtani paleoökológiai, speciális kifejlődés, mikrofoszfília-gazdság, kronológiai skála) szerint kiválasztott, korszerűen és komplexen feldolgozott szelvény anyagával ismertettük meg a résztvevőket. Ezek közül 3 képviselte a paleozóos, 16 a mezozóos (10 triász, 1 jura, 5 kérta) és 17 a kainozóos (7 eocén, 4 oligocén, 6 miocén) képződményeket.

A szelvények között több új feltárás volt (Padragkút, Tardosbánya — Gorbabánya, Balatonszomsó); számos feltárás anyaga először került mikropaleontológiai feldolgozásra (Dudar, Magyarpolány, Pécsely), néhányat pedig öslényntani-rétegtani revízió alá vettek (Recsk — Dallapuszta, Novaj, Nekézseny, Felsőörs).

Az eredmények több rész-diszciplína körében jelentek meg.

Közülük elsőnek az öslényntan említendő. A szelvények többsége számos taxonómiai

újdonságot rejtett: több, a tudományra nézve új fajt és alfajt (számuk 20-on felül van!) tártak fel az öslényntani vizsgálatok. Különösen a mikropaleontológiai kutatások újabban homlokterbe került foszfília-csoportjai (nannoplankton, conodonta, radiolaria, micritina, calponella stb.) szolgáltattak sok új taxont. A nemzetközi kontroll „kikényszerítette” revíziók is szép eredményeket hoztak. Ezek elsősorban a radiolaria-, a plankton foraminifera- és Orbitolina-fauna revidálása során mutatkoztak. Nagy érdeklődést váltott ki a magyar specialitásnak számító *Triasina hantkeni* (MAJZON L. írta le a Bükk triászából; mi több szelvényben is bemutattuk), a HANTKEN egykori lelőhelyéről gyűjtött kiscelli agyag páratlan gazdságú és megtartású kisforaminifera faunája (közte sok zónajelző taxon!) s igazi szenzációnak számított a novajai oligocénból gyűjthető gazdag *Nummulites*- és *Lepidocyclus*-fauna (a két genus képviselői együtt!) — A *Nummulites*ek itteni előfordulása Európa legfiatalabb előfordulásainak egyike. Ehhez hasonló csak a délfraancia Escornebeau felsőoligocén rétegeiből ismert.

Kimagasló öslényntani eredmények számát HANTKEN kisforaminifera gyűjteményének (a híres *Clavulinoides szabói* rétegek faunája) hazai gyűjteményeinkben történő felkutatása, összegyűjtése, leltárba vétele, rendszerezése és scanning-fotóval történő dokumentálása. A rendkívül fontos revízió — több más kollokviumhoz kapcsolódó cikk társaságában — a Földtani Intézet 1988. évről szóló Jelentése II. kötetében megjelent.

Kiemelkedő eredmények születtek a rétegtan területén. Nemzetközi jelentőségű eredményeket mutattunk be néhány sztratotípus, ill. parasztratotípus feldolgozása nyomán. Ezek részben klasszikus képződményekhez (budai márga, tardi agyag, kiscelli agyag stb.), részben egyes formációk típusfeltárásaihoz (Szóci Mészkő — Nyírad; Padragi Márga — Padragkút; Csolnoki Agymárga — Ótokod stb.) kapcsolódtak. Kiemelendő az anizuszi-ladini határt magába foglaló felsőörsi szelvény, mely nagy érdeklődést váltott ki. Néhány szelvény különlegességét és kimagasló értékét az iránta megnyilvánuló, alig kielégíthető „információéhség” és a sok pozitív reflexió jelezte. Ennek alapján igazi rétegtani „csemege” volt a nekézsenyi ópaleozóos, a recski triász, a budai és padragkúti eocén és a novajai oligocén szelvény.

Nagy gondot fordítottunk a bemutatott képződmények öskörnyezeti interpretálására. A legújabb rekonstrukciók modellek hazai adaptálása mellett néhány eredeti rekonstrukció is szerepelt, s méltán vívta

ki a résztvevők elismerését (Nagyvisnyó, Padragkút, Josvafő, Baradla-tető, Pusztaszeri út) a bemutatott paleoökológiai elemzés.

Jelentős eredménye a kollokviumnak a *természetvédelmi területek képződményeinek mikropaleontológiai feldolgozása*. A Baradla-barlang, Ipolytarnóc, Tata és Sümeg mikrofoszfília-dús rétegei esetében ez első ízben történt meg.

Maximálisan biztosítottuk a résztvevők számára a *mintagyűjtést*. Ezzel a lehetőséggel kivétel nélkül minden résztvevő élt. Így kollégáink fontos összehasonlító vizsgálati anyag birtokába jutottak, mely a paleontológusok számára a leglényegesebb taxonómiai dokumentáció. A gyűjtés révén bemutatott mikrofaunáink és -floráink nagy tömegben bekerültek a mikropaleontológiai kutatások nemzetközi „anyagcseréjébe”. Egyes faunáink, floráink továbbá, elsősorban speciális műszeres vizsgálatára több szakemberünket kérték fel közös kutatásokra és közös publikálásra. Mindez mikrofoszfiliáink „felértékelődését” jelenti.

Mikropaleontológiai eredményeink, munkánk jobb megismertetésére, ill. a legújabb külföldi kutatások bemutatására *poszterkiállításokat* szerveztünk Budapesten és Balatonfüreden. Előbbi helyen a mikropaleontológusok egyénileg mutatták be eredményeiket (megnyugtató volt a jelenlévő magyar részvétel), utóbbi helyen a Magyar Olajipari Múzeum és a Bauxitkutató Vállalat egy-egy kis kiállítása keretében hívta fel a figyelmet a mikropaleontológia és az olaj-, ill. bauxitkutatás eredményes együttműködésére.

A minél sokoldalúbb *informálást* szándékoztunk elősegíteni néhány kisebb, ma már nehezen beszerezhető magyar mikropaleontológiai munka hasonmásával. HANTKEN ma is jól használható és keresett foraminifera katalógusait adtuk ki reprintben e célból. A 3 kis kiadvány nagy kelenődségnek örvendett. Mint ahogy jelentős sikerrel szolgálta fenti célt a Földtani Intézet mikropaleontológiai kiadványainak árusítása is.

Szervezési munka

A kollokviumok sorában a mikropaleontológiaiak sajátos helyet foglalnak el. Ezek ugyanis nem hangzanak el előadások (az általános földtani keretet felvázoló bevezető előadástól eltekintve), hanem egy 10 napos kirándulás adja ki a programot. Mindez jelentős, szerteágazó, és erősen „összefogazódó” szervezési feladatokat ró a rendezőkre.

A *tudományos szervezési feladatok* közül a legfontosabbak: a bemutatandó szelvények kiválasztása, a kiválasztott szelvények anyagának begyűjtése, szakmai feldolgozása, az eredmények tanulmány szintű összefoglalása a *kirándulásvezető* kötete számára; a kirándulásvető kéziratának lektorálása, fordítása, nyelvi lektorálása és szerkesztése. A kirándulásvetőt BÁLDINÉ BEKE M., NAGYMAROSY A. és ORAVECZNÉ SCHEFFER A. közreműködésével KECSKEMÉTI T. szerkesztette. A technikai szerkesztés nagy figyelmet és szakértelmet követelő munkáját RÉMI Róbertné végezte magas színvonalon.

A szervezés *technikai* feladatai közül a legjelentősebbek a szállás, az ételmezés, a belső utazások (2 autóbusszal), valamint a kijelölt feltárások bemutatására alkalmas állapotba hozásának, a gyűjtött mintanyagnak a terepjárás alatti és külföldre szállításának megszervezése volt. Mindezek számos kisebb-nagyobb technikai (pl. jelöltablák biztosítása) és adminisztratív (pl. kiviteli engedélyek beszerzése) feladatot vontak maguk után. A kisebb feladatok között szerepelt többek közt: a résztvevők tiszteletére adott fogadás, több kiegészítő kulturális program (öslényntani témájú festmény-kiállítás, folklór-est, budapesti városnézés stb.), alkalmi postabélyegzés megszervezése, a résztvevők utazási, egészségügyi és gépkocsitárolási problémáinak megoldása.

Hogy mindez jó színvonalon megvalósulhatott, ahhoz a szervezőbizottság ernyedetlen munkáján kívül a szakmai és hivatalos szervektől, intézményektől és szponzoroktól érkező segítség, valamint a technikai szervezés és adminisztráció terheit mindvégig hordozó ZIMMERMANN Katalin társulati ügyvezető titkár sok fáradsága és jó szervezőképessége szükségeltetett.

Tudománypolitikai vonatkozások

1. Kollokviumunk révén a *figyelem középpontjába került szakterületünk* itthon és egész Európában. Nemcsak kutatóintézeink, hanem a mikropaleontológia eredményeit felhasználó más intézmények és vállalatok is támogatólag álltak ügyünk mellé. A külföld is jelentősnek tartotta kollokviumunkat, amit jól érzékeltet a résztvevők minősége. Európa legkiválóbb mikropaleontológusai tisztelték meg rendezvényünket. Közülük néhány nagy név: SCHAUB, H. (Basel), KRESENNIKOV, V. A. (Moszkva), HOTTINGER, L. (Basel), PERCH-NIELSEN, K. (Zürich), CHERCHI, A. (Cagliari), SCHROEDER, R. (Frankfurt/M.).

2. Felfigyelt kollokviumunkra az *Inter-*

national Palaeontological Association (IPA) és az *UNESCO IGCP Titkarsága* is. Előbbi nemcsak propagálta rendezvényünket az Episodesban, de 1000 USD támogatást is adott. (E támogatásból 3 külföldi kolléga részvételi költségeit is fedeztük.) Az IGCP főtitkára pedig a magyar mikropaleontológiai kutatások eredményeit méltató bevezetőt küldött kirándulásvezető kötetünk számára.

3. Kollokviumunk kiadványaiban (kirándulásvezető, Földtani Intézet Évi Jelentése tematikus száma stb.) olyan értékekkel gyarapítottuk a magyar mikropaleontológia szellemi kincstárát, melyek egész földtani kutatásunknak hasznára válnak.

4. Jelentős eredménynek számít, hogy a kollokviumra sikerült mozgósítani az összes magyar mikropaleontológust. Minden mikropaleontológusunk — kivétel nélkül — vállalt kisebb-nagyobb feladatot, így rendezvényünk a magyar mikropaleontológia nagy seregszemléje volt.

5. Nagy tudománypolitikai jelentősége van azoknak az együttműködési kapcsolatoknak, melyek a kollokvium során alakultak ki. Számos két- és többoldalú programba, IGCP projectbe és teambe kapcsolódhatnak be a magyar mikropaleontológusok.

6. *Hatalmas információs anyag áramlott be* a kollokvium ideje alatt szakterületünkbe. Több száz új eredményt, adatot, módszert magába foglaló dolgozattal gyarapodtunk. Ha ehhez hozzávesszük a konzultációk és diskussziók során végbement gondolat- és ötletserét, felbecsülhetetlen értékű szellemiekkel gyarapodtunk.

Mind a szervezőbizottság megítélése (a kollokviumot 1989. okt. 20-i záróülésén értékelte), mind a külföldi résztvevőktől (SCHROEDER, R., CHERCHI, A., PAVLOVEC, R., HILTERMANN, H., FUCHS, R., SPIEGLER, D., GEROC, S.) érkezett elismerések alapján megállapítható, hogy a magyar mikropaleontológusok egy jól sikerült, eredményekben gazdag kollokviumot rendeztek.

Dr. KECSKEMÉTI Tibor

MÓRA László: A természettudományi kutatások állami támogatása a két világháború között — Magyar Tudomány 1989/9. pp. 768—775.

Az Akadémia folyóiratában napvilágot látott tanulmány több szakterületünket érintő megállapítást is közöl a tárgyalt időszakról. Arról a periódusról, amelyről évtizedeken át úgy szólván szó — legfőképpen tárgyilagos szó! — sem esett.

KLEBELSBERG programja az *Országos Természettudományi Alap* létrehozásához vezetett, amely már a húszas évek közepén számottevő támogatásokat adott. Így a Földregési Observatórium vezetője, KÖVESLIGETHY Radó műszereket vásárolt, CHOLNOKY Jenő az Alföldről készült térképekhez kapott pénzt.

1926-ban alakult meg az *Országos Természettudományi Tanács*. Ennek elnöke és alelnöke, valamint ügyvezetője volt. Ezt az utóbbi tisztséget 1936-tól 1945-ig MAURIZ BÉLA látta el, professzori, rektori és egyéb tisztségei mellett.

Az ügyvezető igazgató, mint az OTT állandó előadója, fogalmazta a leveleket, évi jelentéseket, munkájában egy négyórás irodai munkaerő segített, aki gépelt és az iratokat kezelte. Az OTT postacíme is meg egyezett a mindenkorai ügyvezető igazgató tanzsékéével.

A publikációk támogatására példa, hogy az anyagi erő híján 1930 és 1935 között szüneteltetni kellett volna a Nemzeti Múzeum természeti tárainak Annalesét az OTT pénze hiányában. Ez pedig nem csak eredményeik közreadásától, hanem az Annalesért kapott 220 csefefolyóirattól is megfosztotta volna őket.

1931. augusztus 24-én KLEBELSBERG megvált miniszteri tárcájától. Utóda, főleg HÓMAN Bálint minisztersége idején (1930—1944) a legtöbbet az orvostudományok támogatására fordítottak (45,1%), a legkisebb összegek az ásvány-földtani (6,9%) és a geofizikai-csillagászati (3,8%), végül az erdő-, mezőgazdasági és műszaki témákra (1,9%) jutottak. Az utóbbiakat ugyanis, közös megállapodás alapján, a *Széchenyi Tudományos Társaság* támogatta.

Az ásványtan területén SZTRÓKAY Kálmánnak az 1936 és 1941 között kiutalt 7900 pengő támogatás tette lehetővé, hogy a kristályok képződését és növekedését tanulmányozza egyirányú áramló közegben. A fiatal kutatók támogatása keretében TÖRÖK Zoltán kolozsvári tanár az erdélyi havasokban végzett földtani és közettani vizsgálataihoz részesült segítségben 1943-ban.

„A vázlatos áttekintés alapján is megállapítható, hogy az OTT és az Alap a két világháború közötti tudománypolitika alig ismert és méltányolt eredményeihez tartozik... Viszonylag kisebb támogatásokból is kiemelkedő eredmények születtek. A kiválósgelok mellett pedig sok fiatal tehetség pályafutását egyengették, így például ERDEY-GRÜZ Tibortól, LENGYEL Bélától és SZTRÓKAY Kálmánét.”

Az egykori Alap és a mai OTKA céljai megegyeznek, egyaránt az alapkutatásokat támogatják, ehhez ugyanazt a módszert használják.

KASZAP András